

O constantă a politicii interne a statului maghiar, după trecerea la dualism în anul 1867, a fost aceea de sporire a ponderii elementului etnic maghiar în defavoarea naționalităților. Pentru că fenomenul evoluției demografice era incontrollabil politic, măsurile autorităților au vizat maghiarizarea naționalităților. „Memorandul” elaborat în urma deciziilor comitetului executiv central al Partidului Național Român, și înaintat împăratului Franz Iosif în anul 1892, definește dualismul ca fiind un sistem de guvernământ în care „s-a inaugurat în regatul ungar dominațiunea de rasă, hegemonia națională măiestrită.”¹ O măsură de tipul celor analizate în acest document de referință în mișcarea națională a fost și colonizarea unor etnici maghiari în diferite zone ale Transilvaniei.

Legile XXII din anul 1873 și V din anul 1894 au stabilit un cadru normativ acțiunii de colonizare. În conformitate cu legea V din anul 1894 s-a constituit un fond inițial de colonizare în sumă 3 milioane florini aur, din care urmau să fie achiziționate pământuri, să fie construite case, școli și alte edificii necesare viitorilor coloniști.

În anul 1901 ministrul agriculturii Darányi răspunzând unei interpelări în parlament, pe tema slabului progres în domeniul colonizării, afirma că noile colonii înființate „se pot numi succese.” Fuseseră destinate pentru colonizare 14663 iugăre cadastrale fiind create deja 612 colonii. Accentul acestui demers politico-demografic era pus pe Ardeal unde se mai cumpăraseră în ultima vreme 9902 iugăre cadastrale. „În Ardeal, afară de ținutul Târnavei, unde trebuie întărită secuimea, am pus mare pond pe Câmpie.” Populația nu era numeroasă în acea zonă, solul era prielnic „regiunile acolo se întâlnesc, adică coloniștii au de ce se răzima.” Ministerul Agriculturii purta negocieri pentru cumpărarea a încă 2326 iugăre, în Luduș și Bogata. Colonizarea în Luduș era considerată vitală, el aflându-se în centrul Câmpiei, iar prețul de achiziție a pământului era considerat convenabil.²

Colonizarea nu au îndeplinit o funcție economică decât în mică măsură, ea fiind o acțiune în spiritul „ideii de stat național maghiar.” A fost însoțită de o intensă campanie de presă pentru „remaghiarizarea Câmpiei.” Într-o perioadă de intens naționalism blocul compact al românimii din zona Câmpiei era considerat periculos. Această stare de fapt nu se potrivea cu teoriile istorice imigraționiste. O logică elementară impune ca o populație oarecare să aleagă a locui în zonele cele mai fertile. În Transilvania, Câmpia asigură în condiții mai lesnicioase mijloace de subzistență, iar populația era aproape în totalitate românească. Realitatea nu se potrivea cu teoria care „legitima” un drept istoric inexistent și pe care nu ne-am propus să o analizăm aici.

Pe baza legilor de mai sus au mai fost colonizați în Câmpia Transilvaniei, la Șărmasul Mare și Tușini, 190 familii de coloniști care au primit 4268 iugăre și 673 stânjani. În actualul județ Bistrița-Năsăud două localități au fost cuprinse în acest proces. Este vorba de localitatea Vița, atunci în comitatul Solnoc Dăbâca, în care în anul 1899 s-au implantat 20 de familii de coloniști care au primit 805 iugăre și 1316 stânjani, și comuna Nimigea Ungurească.³

Decizia nr. 37318/98 a Ministerului de Agricultură regesc ungar, ca decret de colonizare, stabilea planul de colonizare a unui pământ erarial de circa 686 iugăre și 348 stânjani din hotarul localității Nimigea Ungurească. Moșia aparținuse cu 10 ani înainte de 1899, când se face colonizarea, lui Földváry Iosif și consoților. Proprietarul

¹ Vasile Netea, *Istoria Memorandului Românilor din Transilvania și Banat*. Colecția Transilvania, fundația Regele Mihai I. Editura Vremea, București 1947, p. 101.

² *Atentate infernale*, în „Tribuna” XVIII, nr. 22 din 4/17 februarie 1901

³ Dr. Aurel Gociman, *România și revizionismul maghiar*. Editura FUNDATIEI UMANISTE CRISTALINA PSG, p. 340-342

a vândut-o din varii motive prin anii 1889-1890 lui Löw George, care o revinde aproape imediat statului pentru o sumă de 75000 florini.

„Scopul colonizării este mărirea comunei Nimigea Ungurească prin colonizare.” Din terenul destinat colonizării s-a atribuit fără nici o plată diferite suprafețe pentru: comună, școala de stat, grădina școlară, preotul reformat, grădina pentru duzi, etc. Acestea însumate erau de 35 iug. și 769 stânjeni. Pentru drumuri au fost alocate tot fără plată 5 iug. 369 stj. Au fost constituite 25 de colonii.

Fiecare colonie consta din:

- intravilan 800 stj.
- pământ arabil clasa I -a 1 iug. 400 stj.
- pământ arabil clasa a II -a 7 iug.
- pământ arabil clasa a III -a 3 iug. 1200 stj.
- fânaș clasa I -a 1 iug. 800 stj.
- fânaș clasa II -a 1 iug.
- drept de pășune composesorală 2 iug. și 800 stj.
- pădure 7 iug. și 993 stj.

Total 25 iug. 193 stj.

Distribuirea s-a făcut prin tragere la sorți, colonistul având de îndeplinit anumite cerințe:

- să aibă 500 florini la primirea coloniei și 500 florini numerar pentru susținerea familiei până la recoltă.
- să locuiască în colonie, să cultive pământul, să nu-l dea în arendă, să nu-l înstrăineze, etc.
- pentru casa de locuit construită de stat i se rețineau 400 de florini, el având obligația ca în decurs de 2 ani să-și construiască anexe gospodărești, să-și sape fântână și să planteze cel puțin 20 de arbori.
- prețul de cumpărare a unei colonii de 25 iug. 193 stj. era stabilit la 2800 florini. Suma urma a fi plătită în rate. În primii 2 ani nu se plătea decât o dobândă de 2%. La 1 noiembrie 1899 și 1 noiembrie 1900 câte 56 florini.
- amortizarea se făcea timp de 50 ani cu începere din anul 1901. Rata anuală era de 89 florini și 11 cruceri pentru fiecare colonie. În caz de neplată regulată era stabilită o dobândă de penalizare de 5%.

Administratorul coloniei la 24 aprilie 1901 era Vincze Albert care a luat la cunoștință prevederile decretului ministerial. La 5 decembrie 1901 ministrul agriculturii a aprobat colonizarea de la Nimigea Ungurească.⁴

Până la Marea Unire toți coloniștii aduși inițial au plecat fiind aduși alții care nici ei nu s-au acomodat, fenomenul repetându-se, astfel că „în intervalul de timp menționat terenul părăsit a fost dat în cele din urmă pentru împroprietărire la o parte din locuitorii maghiari aflători în Nimigea Ungurească, iar o altă parte a fost repartizat altor locuitori maghiari aduși de pe alte părți.” În anul 1925 situația era următoarea: „10 coloniști aduși de prin alte părți și 15 băștinași, terenul rămânând întăbulat pe stat până la completa lui achitare și aprobarea Ministerului Agriculturii.”⁵ Comisia de expropriere în vederea reformei agrare a constatat, cu Nr. 4/922 după verificarea carnetelor coloniștilor, că loturile de colonizare nu erau de 25 iug 193 stj., ci de 24 iug. 1593 stj.⁶ După reforma agrară coloniști au rămas cu 373 iug. și 262 stj. fiind expropriată o suprafață de 251 iug. și 1563 stj.⁷

La 21 iulie 1925 în baza ordinului Nr. 15849/1925 al Ministerului de Agricultură și Domenii, la primăria comunei Nimigea Ungurească în fața delegaților ministeriali și a consilierilor agricoli, s-a procedat la stabilirea situației de fapt a coloniștilor. Procesele verbale au fost elaborate pe baza declarațiilor coloniștilor și a reprezentanților legali, care erau responsabili de exactitatea celor consemnate. La capitolul III „Lichidarea prețului coloniei” este consemnat prețul original al acesteia. Acesta ar fi fost de 6400 coroane, plătit în 50 de ani, cu o rată anuală de 178 coroane și 22 fileri. Este evident că la prețul coloniei deținătorii au adăugat și cei 400 de florini reținuți pentru intrarea în posesie a casei. Astfel în conformitate cu sistemului monetar introdus

⁴ Arhivele Naționale. Direcția județeană Bistrița-Năsăud, fond Consilieratul Agricol a județului Bistrița-Năsăud, dosar 76, inv. 1075. Reforma agrară - Nimigea de Jos, f. 2.

⁵ *Ibidem*, f. 5.

⁶ *Ibidem*, f. 13.

⁷ *Ibidem*, f. 10.

în anul 1900, când o coroană era echivalată cu 0,5 florini, suma declarată este corectă. Situația de fapt a celor 25 proprietari de foste colonii era următoarea: 12 au plătit toate ratele; șapte au plătit 15 rate dar declarau că nu sunt în întârziere; patru au plătit normal, deci 24 rate; unu a plătit 20 de rate; iar unu a plătit șapte rate neștiind cât s-a amortizat și cu cât este în întârziere.⁹

Procesul de colonizare de la sfârșitul secolului XIX-lea și începutul secolului XX, a urmărit deci sporirea ponderii maghiarilor în zonele locuite de români. S-a desfășurat după un plan urmărit metodic în timpul guvernului Bánffy (1895-1899). Un rol în colonizarea de la Nimigea Ungurească a avut cu siguranță și primul ministru Desző Bánffy, fost comite de Bistrița-Năsăud.

⁹ *Ibidem*, inv. 1076.

